

Notitie verloofing en grondwaterwinning

In de afgelopen jaren is een discussie ontstaan over het omzetten van naaldbossen in loofbossen in verschillende provincies. Naar analogie van de begrippen vermessing, verzuring, verdroging en versnippering heeft dit fenomeen de bijnaam verloofing gekregen. Een schrijven van NUON aan het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging over de verloofing van de Veluwe is voor ons aanleiding onze visie op dit item kenbaar te maken.

In het schrijven van de NUON wordt het omzetten van naaldbossen in loofbossen gezien als een mogelijkheid om de zogenaamde winbare hoeveelheid grondwater te vergroten. Deze verwachting is gebaseerd op boshydrologisch onderzoek in de afgelopen jaren, waaruit blijkt dat de nuttige doorval van loofbossen groter zou zijn dan van naaldbossen. Dit verschil berust vooral op het ontbreken van een bladerdek in de late herfst, de wintermaanden en het vroege voorjaar. Daardoor is de interceptie van het kronendak van loofbossen op jaarbasis minder. De drinkwatermaatschappijen zijn zelfs bereid financieel bij te dragen aan het omzetten van naald- in loofbos teneinde hun doelstellingen m.b.t. de watervoorziening gerealiseerd te krijgen.

Analyse van de problematiek

De KNBV onderkent de knelpunten in de watervoorziening van de gebruikers op de Veluwe. De grootste gebruikers van het

grondwater zijn de huishoudens, de land- en tuinbouw en de industrie. De vraag naar water is sterk toegenomen in de laatste decennia door de groei van de bevolking, een intensiever gebruik van water per hoofd van de bevolking door onze toegenomen welvaart, het beregenen van landbouwpercelen in drogere tijden, het verlengen van het groeiseizoen, het aanplanten van gewassen die veel water gebruiken en ook nodig hebben, en tenslotte grootschalige industriële onttrekking.

De drinkwatermaatschappijen hebben in de afgelopen jaren gemeend aan de toenemende vraag naar water te moeten blijven voldoen door steeds meer grondwater te gaan onttrekken en steeds diepere watervoerende pakketten aan te boren. Vooral door deze overschrijding van de "winbare" nuttige neerslag is het grondwater onder de Veluwe de laatste decennia gedaald.

De effecten van deze dalende grondwaterpeilen en de daarmee gepaard gaande afname van de kwel zijn merkbaar aan de randen van het massief en in de naastgelegen gebieden zoals Gelderse Vallei, langs de IJssel, Nederrijn en de Noordelijke Veluwerand. Dankzij de kwel vanaf de Veluwe kwamen daar waardevolle natuurgebieden voor. Zowel het areaal als de kwaliteit van deze natuurgebieden is afgenomen. Tegen de dalende grondwaterstanden wordt dus geprotesteerd. Verdere daling van grondwater is alleen te vermijden als de groei van het grondwatergebruik een halt wordt toegeroepen. Herstel van kwaliteiten van de omliggende gebieden is alleen mogelijk als de hoeveelheid gewonnen grondwater wordt teruggebracht.

De drinkwatermaatschappijen me-

nen nu een middel gevonden te hebben om de winbare hoeveelheid toch nog te vergroten. Het omzetten van naald- in loofbos.

Standpunt KNBV

De Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging protesteert krachtig tegen deze gedachte.

De KNBV meent dat verloofing een bestuurlijk onjuiste en onacceptabele gedachte is. Verloofing is net zo onjuist als de gedachte bossen aan te passen aan zure regen. Ook bij zure regen moet en wordt de oplossing gezocht in het verminderen van de luchtverontreiniging. Verloofing is principieel onjuist.

De KNBV is van mening dat oplossing voor de effecten van de grondwateronttrekking gezocht moet worden bij de oorzaak ervan. De belangrijkste oorzaak van de dalende grondwaterstand ligt bij het winnen van steeds grotere hoeveelheden water voor een groeiende economie en verspillende consumptieve samenleving. De oplossing is dus het verminderen van het gebruik van het grondwater door de mens.

De KNBV is van mening dat de problematiek opgelost moet blijven worden door directe besparing in het gebruik en het benutten van oppervlaktewater. Dat laatste heeft prioriteit op de winning van diep grondwater. Ook infiltraties horen tot de oplossingsrichtingen.

Beleidsmatige bezwaren

Tegen het verloofen bestaan niet alleen bezwaren op principiële redenen dat de verbetering van de grondwaterstand bij de veroorzakers gevonden moet worden. Het verloofen is slechts het afwentelen van het probleem op een ander. Dit past niet bij het

huidige denken over duurzame ontwikkeling. Het risico is zelfs aanwezig dat, indien door verloofing meer neerslag in het grondwater terecht komt, de ont-trekking weer verder groeit tot boven het huidige vergunningen-niveau. In de lijn van deze tactiek is er daarna eigenlijk nog maar een middel over om de winbare hoeveelheid te doen toenemen. *Dat is alle bossen op de Veluwe kappen!* Lysimeterproeven in de Castricumse duinen hebben immers aangetoond dat de grootste doorval gerealiseerd wordt als er helemaal geen vegetatie op de bodem aanwezig is. Dit kan en mag nooit de bedoeling zijn.

Het is fruikend dat de water-maatschappijen komen met een maatschappelijke wens. De af-weging van deze maatschappe-lijke wens is nergens afgewogen in een maatschappelijk debat. De huidige bossen zijn tot stand gekomen op grond van een wel-overwogen bosbeleid en met financiële steun van de rijks-overheid in de vorm van her-bebossingssubsidies. Donkere naaldbossen zijn daarbij ge-propageerd vanwege de hoge produktiviteit, natuurlijke verjon-ging, het belang voor het be-drijfsresultaat van bosbedrijven door de hogere opbrengsten en geringere beheerskosten, het verminderen van het nationaal houttekort en de betere zaag-houtkwaliteit en niet te vegeten de recreatieve aantrekkelijkheid van het altijd groene bos. Het verwijderen en niet willen door-zetten van de toename van het aandeel naaldbos betekent des-investering en het niet realiseren van beleidsdoelstellingen, inclu-sief het verlies van recreatieve kwaliteit. Bovendien vermindert het de economische positie van de bosbedrijven.

Verloofing zou dus inbreuk doen op het gevoerde rijksbeleid. Deze koerswijziging is nog ner-

gens ter discussie gesteld. Dit vereist afweging op rijksniveau.

Bosbouwkundige bezwaren

Ook uit oogpunt van bosbeheer is een geforceerde verloofing onge-wenst. In de laatste 10 jaar is het besef gegroeid dat een gediffe-rentieerd bosbeheer het beste voldoet aan de behoeften van on-ze verstedelijkte samenleving. Recreatie en natuurbeleving zijn belangrijke functies geworden van het Nederlandse bos. In dit bosbeleid past het bevorderen van gemengde bossen, gemengd naar leeftijd en soortensamenstel-ling. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van natuurlijke successie van boomsoorten en spontane verjonging. Deze vorm van bosbeheer staat bekend als geïntegreerd bosbeheer. De dou-glasspar blijkt goed in dit be-heersregime te passen. Kaalkap wordt gekenmerkt door het steeds weer terugkeren naar veelal mo-notone bossen. Loofbossen lenen zich minder goed voor verjonging op kaalkapvlakten. De omvorming naar loofbos in dit geïntegreerde bosbeheer zal zeker toenemen. Maar van een eenzijdige rigoureu-ze omvorming kan geen sprake zijn. Daarnaast is het onzinnig om een bos dat in waarde blijft toene-men naarmate het ouder wordt (zowel economisch, ecologisch als in recreatieve beleving) vroeg-tijdig te vervangen door jonge bossen. Ook de leeftijdsopbouw van een bosbedrijf zou hierdoor verstoord worden, hetgeen op lange termijn ongunstig is voor de continuïteit in het beheer.

Oplossingsrichtingen

De oplossing van de dalende grondwaterstand moet gevonden worden in het terugdringen van het gebruik van het grondwater. Dit kan worden bereikt door het vigerende beleid om actief water-besparing te bevorderen. Veel bedrijven doen daar al aan mee

en met succes. Ook moet het ge-bruik van oppervlaktewater be-vorderd worden waar de kwali-teitseisen aan het water dat toelaten. Het hoogkwalitatieve grondwater moet voor hoogwaar-dige doeleinden ingezet worden. Ook dat is bestaand beleid.

Tegen de achtergrond van deze beleidslijnen worden de drinkwa-termaatschappijen en de overhe-den aangeraden de prijs van het kwalitatief hoogwaardige drink-water te verhogen, zodat het ge-bruik door de consument/afne-mer voor inferieure doeleinden ook zal teruglopen. Hiervoor kan immers gebruik gemaakt worden van oppervlaktewater. Overstap-pen op oppervlaktewater voor drinkwaterdoeleinden mag mis-schien duurder zijn, maar het is wel maatschappelijk wenselijk.

Overigens zal het terugdringen van dit waterverbruik maar beperk-te invloed hebben op de grond-waterstand omdat men steeds meer water is gaan winnen uit zeer diepe watervoerende pakketten die gescheiden zijn van het kwel-veroorzakende grondwater in de bovenste watervoerende laag door ondoorlaatbare lagen. De provin-cies hebben een coördinerende rol bij het te voeren wateronttrekkings-beleid. Zij worden evenwel gecon-fronteerd met een Waterleidingwet die voorschrijft dat de watermaat-schappijen verplicht zijn voldoende water van voldoende hoog-waardige kwaliteit te leveren tegen een aanvaardbare prijs aan de ge-bruikers. Dit uitgangspunt dateert nog uit de tijd dat de volksgezond-heid maatgevend was voor het in-stellen van centrale drinkwater-maatschappijen.

De watermaatschappijen volgen deze wet klakkeloos op en stellen nog te weinig og geen beperkin-gen van kwantitatieve en kwalita-tieve aard aan hun afnemers. Als we weten dat kwalitatief hoog-waardig water uit het grondwater een schaars en eindig produkt is,

en ook nog gebruikt wordt voor niet-menselijke consumptie, dan is dit uitgangspunt in de Waterleidingwet tegenwoordig niet meer te handhaven. De wet zal dus moeten worden aangepast door differentiatie aan te brengen tussen kwaliteit en kwantiteit en categorieën afnemers. Ook de inzet van het prijsmechanisme moet mogelijk gemaakt worden. Hier ligt een taak voor de regering of parlement om een koerswijziging op gang te brengen.

De industriële onttrekkers moeten zoveel mogelijk overschakelen op oppervlaktewater waar dat mogelijk is. Dit is bestaand beleid. Dit geldt met name voor die bedrijven die nu nog grondwater als koelwater gebruiken, terwijl dat technisch gezien ook met oppervlaktewater kan. Het is de provincie die dit in de provinciale waterhuishoudingsplannen moet regelen.

Wel van invloed op de bovenste watervoerende pakketten zijn ontstekingen door de landbouw voor

de berekening van steeds meer watervergende en droogtegevoelige gewassen en rassen. De maisteelt en veehouderij op de Veluwe heeft de verdamping, de interceptie en de onttrekking van water voor berekening en bevoeiing drastisch doen toenemen.

Het is aan de provincie om in de provinciale waterplannen grenzen te stellen aan de wateronttrekking voor berekening en infiltratie.

Samenvatting

– Het verlossen van donkere naaldbossen is om principiële redenen het verkeerde instrument om het probleem van de grondwaterstanddaling en de effecten daarvan op de natuurwaarden in de kweelgebieden aan de rand van de hoger gelegen boscomplexen op te lossen

– Een wijziging in het bosbeleid moet op rijksniveau aan de orde gesteld worden, ook tegen de achtergrond van de investeringen van rijksmiddelen in het verleden en de doelstellingen van het bos-

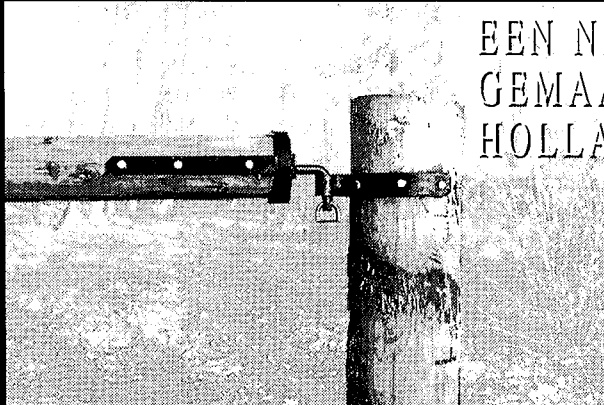
beheer op langere termijn.

– Het verlossen van naaldbos is niet het goede instrument om de natuureffecten van de grondwateronttrekking te mitigeren, maar het is zeker ook niet het aangewezen instrument om de winbare hoeveelheid te vergroten. De NUON laat over deze totaal-doelstelling geen twijfel bestaan.

– Er zijn ook bosbouwkundige bezwaren tegen een geforceerde omvorming van nog niet volwassen naaldbossen in jonge loofbossen.

– De oplossing van het grondwater vraagstuk moet gevonden worden door het verbruik terug te dringen en waar mogelijk over te schakelen op oppervlaktewater.

– Er ligt een taak voor de drinkwatermaatschappijen, provincies en rijksoverheid dit beleid gestalte te geven. Herziening van verouderde wetten en verantwoordelijkheden moet daarbij in ogenschouw genomen worden.

EEN NEDERLANDS PRODUKT,
GEMAAKT VOOR EEN
HOLLANDS KLIMAAT!

MEIJER

GROEN- EN RECREATIEBEHEER

Groen- en Recreatiebeheer Huizen

Delta 142, 1273 MA Huizen (NH),
Telefoon 02152-53568 (ook 's avonds)

Voor: ● Slagbomen van vierkant inlands-Eiken of rondhout Lariks Douglass
● Eikenhouten banken en picknicksets
● Info-ruiven, enkel of dubbelzijdig
● Rasters en doorgangen,
● begrazingsobjecten
● Markeringen en wandel-ruiter-fietsroute's